

LIETUVOS BANKAS

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Nr.

Kopija
Finansinių nusikaltimų tyrimo
tarnybai prie Lietuvos Respublikos
vidaus reikalų ministerijos
Lietuvos Respublikos finansų
ministerijai

Siunčiama e. pristatymo sistema

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PINIGŲ PLOVIMO IR TERORISTŲ FINANSAVIMO PREVENCIJOS ĮSTATYMO NR. VIII-275 2, 9, 25 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 25³ STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTO

Lietuvos bankas, reaguodamas į tai, kad 2022 m. gegužės 31 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybėje (LRV) vykusio tarpinstitucinio pasitarimo metu Lietuvos Respublikos finansų ministerija (FM) pateikė atnaujintą Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo Nr. VIII-275 2, 9, 25 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 25³ straipsniu įstatymo projektą¹ (toliau – Įstatymo projektas), šiuo raštu informuoja, kad nepritaria tam tikroms atnaujinto Įstatymo projekto nuostatoms, ir teikia savo nepritarimo argumentus. Taip pat primename, kad pradinis Įstatymo projekto variantas buvo parengtas pasiekus bendrą visų jį rengiant dalyvavusių institucijų (Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Lietuvos banko, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (FNTT), Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir VŠĮ „Pinigų plovimo prevencijos kompetencijų centras“) sutarimą.

Pažymėtina, kad Europos Komisija 2019 m. liepos 24 d. paskelbė antrąją pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos, darančios įtaką Europos Sąjungos vidaus rinkai, vertinimo (toliau – SNRA) ataskaitą². Europos Komisijos SNRA ataskaitoje virtualiųjų valiutų sektorius įvertintas kaip itin rizikingas. Ataskaitoje nurodoma, kad naujų technologijų naudojimas leidžia greitai ir anonimiškai atlikti sandorius nuotoliniu būdu, o tai gali sukelti didesnės rizikos, jeigu nėra užtikrinamos tinkamos kliento tapatybės nustatymo ir dalykinių santykių (operacijų) stebėsenos priemonės.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos nacionalinio pinigų plovimo ir teroristų finansavimo rizikos vertinimo rezultatais, Lietuvoje virtualiųjų valiutų keityklų operatorių ir depozitinių piniginių operatorių (toliau – virtualiųjų valiutų paslaugų teikėjų, VASP) sektorius įvertintas kaip itin rizikingas (4 balai iš 4 balų).³ Be kita ko, nacionalinio vertinimo ataskaitoje nurodoma, kad viena iš riziką mažinančių priemonių – kompetentingoms institucijoms stebėti VASP sektoriaus pokyčius ir vertinti, ar reikia keisti nacionalinį teisinį reglamentavimą kovojant su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu.

2022 m. II ketv. paskelbtoje FNTT Pinigų plovimo prevencijos valdybos 2021 m.

¹ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/3b1220a1e24411ecb1b39d276e924a5d?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=edd0a4c6-88dd-4409-a626-471f6d196146>

² https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/supranational_risk_assessment_of_the_money_laundering_and_terrorist_financing_risks_affecting_the_union_-_annex.pdf

³ https://www.fntt.lt/data/public/uploads/2020/05/final-nra_lt_v3.pdf

veiklos ataskaitoje nurodoma, kad analizuojant 2021 m. situaciją pastebėtas aktyvus susidomėjimas galimybe vykdyti Lietuvoje VASP veiklą. Šioje ataskaitoje nurodoma, kad didėjančią susidomėjimą Lietuvos rinka lėmė tiek palankios sąlygos pradėti vykdyti veiklą Lietuvoje be licencijos, tiek ir susiklosčiusi VASP sektoriaus veiklai nepalanki situacija kaimyninėse valstybėse (daug Estijos įmonių susidomėjo Lietuvos rinka, kur veikla nėra licencijuojama ir galioja minimalūs VASP steigimo reikalavimai).

Pažymime, kad, vykstant periodinei Tarptautinio valiutos fondo (TVF) misijai Lietuvoje, 2022 m. birželio 1 d. TVF atstovams pristatant išvadas dėl Lietuvos *Fintech* sektoriaus, įskaitant VASP sektorių, TVF misijos atstovai ypač atkreipė dėmesį į Lietuvoje augančias pinigų plovimo ir teroristų finansavimo (PPTF) rizikas, susijusias su VASP sektoriumi ir jo augimu (pažymėtina, kad pristatant išvadas dalyvavo FNTT, FM ir Lietuvos banko atstovai). TVF atstovai sveikino Lietuvos iniciatyvą stiprinti VASP sektoriaus reguliavimą ir priežiūrą, tačiau nurodė, kad turi būti imamasi ir kitų papildomų priemonių kylančioms rizikoms valdyti. Atkreipiame dėmesį, kad TVF ataskaita šiuo metu yra rengiama ir planuojama ją paskelbti šių metų liepos mėn.

Atkreiptinas dėmesys, kad 2020 m. birželio mėn. MONEYVAL Lietuvos pažangos vertinimo ataskaitoje Lietuvos reitingas dėl Finansinių veiksmų darbo grupės (angl. *Financial Action Task Force*, FATF) 15 rekomendacijos, kuri, be kita ko, susijusi su VASP sektoriaus reguliavimu, buvo sumažintas nuo „atitinka“ (angl. *compliant*) iki „iš dalies atitinka“ (angl. *partially compliant*), t. y. Lietuvos Respublikos atitiktis FATF 15 rekomendacijai buvo sumažintas dviem lygiais.⁴

Vadovaujantis nurodytais dokumentais ir informacija, Lietuvos Respublikai kyla pareiga imtis tinkamų ir proporcingų priemonių kylančioms PPTF rizikoms VASP sektoriuje valdyti. Lietuvos bankas išreiškia susirūpinimą dėl pateiktų pakeitimų po 2022 m. gegužės 31 d. vykusio tarpinstitucinio pasitarimo patikslintame Įstatymo projekte, kuriame atsisakoma nuostatų dėl kliento tapatybės nustatymo reikalavimo taikant 0 eurų ribą, o *travel rule*⁵ taisyklės įsigaliojimas nukeliamas iki 2025 m. sausio 1 d. Pažymėtina, kad tokie pakeitimai, neatitinkantys tarptautinių standartų ir (arba) rekomendacijų, neleis užtikrinti tinkamo PPTF prevencijos reikalavimų VASP sektoriuje įgyvendinimo, apsunkins šio sektoriaus priežiūrą ir gali sukelti esminių neigiamų padarinių Lietuvos Respublikos reputacijai, pavyzdžiui, neigiamas Lietuvos Respublikos jurisdikcijos vertinimas, įtraukimas į FATF sąrašą valstybių, turinčių rimtų trūkumų dėl PPTF prevencijos. Be to, tai gali lemti finansų įstaigų korespondentinių ryšių, kuriais naudojantis vykdomi tarptautiniai atsiskaitymai ne euro valiutomis, nutrūkimą, todėl mažės galimybių Lietuvos Respublikos įmonėms atsiskaityti su užsienio partneriais, tai neigiamai paveiks Lietuvos Respublikos konkurencingumą, ekonominius santykius su ne euro zonos valstybėmis, eksportą ir importą. **Šiuo raštu Lietuvos bankas pabrėžia VASP sektoriaus reguliavimo griežtinimo svarbą siekiant, kad VASP taikytų nustatytą kliento tapatybės reikalavimą nuo 0 eurų ribos. o *travel rule* taisyklė įsigaliotų nuo 2024 m. sausio 1 d. (kaip tai buvo numatyta ankstesniame LRV pateiktame įstatymo projekto variante), taip užtikrinant efektyvesnį PPTF prevencijos reikalavimų vykdymą VASP sektoriuje.**

Dėl kliento tapatybės nustatymo reikalavimo nuo 700 eurų ribos

Pradiniame Įstatymo projekte buvo siūloma patikslinti kliento tapatybės nustatymo reikalavimus numatant, kad VASP privalo nustatyti visų klientų tapatybę, prieš atlikdami visas virtualiosios valiutos keitimo operacijas ar sandorius virtualiąja valiuta arba prieš įnešdami į depozitinę virtualiųjų valiutų piniginę arba iš jos išimdami virtualiąją valiutą taikant 0 eurų ribą. Lietuvos bankas ir toliau palaiko tokią Įstatymo projekto redakciją.

Šiuo metu Europos Taryboje svarstomas Europos Parlamento pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos Reglamento dėl informacijos, teikiamos pervedant lėšas ir tam tikrą kriptoturtą⁶ (toliau – Reglamento projektas), pagal kurio reikalavimus bus įvesta pareiga tikrinti informaciją apie iniciatorių ir gavėją atliekant kriptoturto pavedimus. Pažymėtina, kad remiantis dabartiniu pasiūlymo variantu skirtingai nei įprastų lėšų pavedimo atveju,

⁴ <https://rm.coe.int/moneyval-2020-7-sr-5th-round-fur-mer-lithuania/16809ef774>

⁵ Remiantis FATF 16 rekomendacija, *travel rule* – tai VASP reikalingos informacijos apie kriptoturto pavedimo iniciatorių ir gavėją gavimas, laikymas ir perdavimas.

⁶ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2022-0081_EN.html

kriptoturto pavedimų atveju netaikoma išimtis, leidžianti informacijos tikrinimo neatlikti dėl mažų, neviršijančių 1 000 eurų ribos, pavedimų. Taip nuspręsta todėl, kad kriptoturto pervedimai savo esme, keliamomis rizikomis ir techniškai skiriasi nuo įprastų lėšų pervedimų, todėl ir reikalavimai, taikomi kriptoturto pavedimams, turi būti griežtesni. Pasiūlyme akcentuojama, kad dėl būdingos tarpvalstybinės veiklos, visuotinio pasiekiamumo ir technologinių savybių vartotojai gali perkelti kriptoturtą per didelį skaičių virtualių valiutų piniginių keliose jurisdikcijose daug didesniu mastu ir didesniu greičiu nei įprastų pervedimų atveju. Nusikaltėliai gali atlikti neteisėtus pervedimus ir išvengti aptikimo, suskirstydami didelę operaciją į mažesnes sumas, naudodami kelis iš pažiūros nesusijusių virtualių valiutų piniginių adresus, įskaitant vienkartinius pinigines adresus.

Taip pat pažymime, kad atsižvelgiant į tarptautinę geopolitinę situaciją itin svarbu užtikrinti tinkamą tarptautinių finansinių sankcijų įgyvendinimą. Atvejais, kai kliento tapatybė nustatoma ne nuo 0 eurų ribos, gali sukelti situaciją, kai Lietuvos Respublikos finansų sistema bandys pasinaudoti į tarptautinių finansinių sankcijų sąrašus įtraukti asmenys, siekdami apeiti sankcijas ir taip užtikrinti neteisėtą naudojimąsi lėšomis. Todėl siekiant užkirsti kelią sankcionuotiems asmenims pasinaudoti Lietuvos Respublikos finansų sistema itin svarbu užtikrinti, kad VASP nustatytų kliento tapatybę nuo 0 eurų ribos ir atitinkamai turėtų galimybių imtis priemonių patikrinti kliento ir su juo susijusią informaciją atsižvelgiant į taikomas tarptautines finansines sankcijas.

Be to, kriptoturto vertė gerokai svyruoja trumpuoju laikotarpiu, o šiuo metu nėra nacionalinių ar tarptautinių standartų dėl kriptoturto vertės nustatymo. Todėl dar neįmanoma kontroliuoti, ar kriptoturto pavidimas viršija atitinkamą ribą eurai. Kiekvienas VASP turėtų nustatyti vertę pagal savo vertinimą, o tai lems skirtingą išimties dėl mažų pavedimų taikymo traktavimą tarp įvairių VASP. Praktikoje taikant išimtį dėl mažų pavedimų atsiranda reikalavimo įgyvendinimo problemų – dėl ribos kontroliavimo, vertės svyravimo (tarkim, jei vertė padidėtų retrospektyviai), taip pat kyla neaiškumų, per kurį laikotarpį būtų skaičiuojama mažų pavedimų riba.

Pažymėtina, kad finansuojant teroristus yra dažni nedidelių sumų pervedimai. Pavyzdžiui, Jungtinių Valstijų finansinės žvalgybos padalinio (angl. *Financial Crimes Enforcement Network*, FinCEN) duomenimis, gautais išanalizavus 2016–2019 m. pinigų perdavėjų pateiktas įtartinės veiklos ataskaitas, susijusias su galimais su teroristų finansavimu susijusių lėšų perdavimais, apytiksliai 71 procentas perdavimų buvo 500 USD vertės arba mažesni, o maždaug 57 procentai – 300 USD vertės arba mažesni. Kaip vieną iš teroristų finansuotojų ar jų pagalbininkų strategijų, išnaudojant finansų sistemos pažeidžiamumą ir siekiant neteisėtų tikslų, FinCEN įvardija mažų sumų sandorius⁷.

Be kita ko, reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad kliento tapatybės nustatymo nuo 0 eurų ribos vykdant kriptoturto pervedimus reikalavimas taikomas Prancūzijoje, Lichtenšteine⁸, Pietų Korėjoje⁹, Singapūre¹⁰ ir Estijoje¹¹. Pažymėtina, kad, kaip jau nurodyta, didėjančią susidomėjimą Lietuvos rinka lėmė ir susiklosčiusi VASP sektoriaus veiklai nepalanki situacija kaimyninėse valstybėse (daug Estijos įmonių susidomėjo Lietuvos rinka, kur veikla nėra licencijuojama ir galioja minimalūs VASP steigimo reikalavimai). Atsižvelgiant į tai, privaloma imtis veiksmų ir priemonių, kylančioms rizikoms, susijusioms su VASP sektoriumi, valdyti.

Dėl travel rule taisyklės taikymo nuo 2025 m. sausio 1 d.

Kaip buvo nurodyta, šiuo metu Europos Taryboje svarstomas Reglamento projektas, kuriame numatoma įtvirtinti *travel rule* taisyklę. Atsižvelgiant į tai, kad sutarimas dėl minėto reglamento turėtų būti pasiektas artimiausiu metu ir jo reikalavimai pradėti tiesiogiai taikyti per keletą metų, Lietuvos banko nuomone, nacionalinio reguliavimo įsigaliojimas nuo 2025 m. sausio 1 d. nėra prasmingas ir tikslingas. Atidėtas *travel rule* taisyklės taikymas neužtikrins tinkamo rizikos valdymo ir mažinimo iki įsigaliojant ES reikalavimams. **Atsižvelgdami į tai,**

⁷ [Federal Register :: Threshold for the Requirement To Collect, Retain, and Transmit Information on Funds Transfers and Transmittals of Funds That Begin or End Outside the United States, and Clarification of the Requirement To Collect, Retain, and Transmit Information on Transactions Involving Convertible Virtual Currencies and Digital Assets With Legal Tender Status](#)

⁸ [Travel Rule Crypto in Liechtenstein by FMA ??? \[2021\] - Notabene](#)

⁹ [Cryptocurrency Regulations Around the World I ComplyAdvantage](#)

¹⁰ [Travel Rule Crypto in Singapore by MAS ??? \[2021\] - Notabene](#)

¹¹ <https://www.riiqiteataja.ee/en/eli/524032022001/consolide>

siūlome reikalavimą taikyti nuo 2024 m. sausio 1 d., kaip tai buvo numatyta ankstesniame LRV pateiktame įstatymo projekto variante.

Pažymėtina, kad nuostatomis dėl *travel rule* taisyklės siekiama įgyvendinti FATF 16 rekomendaciją, kurioje nurodoma, kad yra tikslinga įpareigoti VASP gauti, laikyti ir perduoti reikalingą informaciją apie mokėjimo iniciatorių ir gavėją, kad būtų galima nustatyti ir pranešti apie įtartinus sandorius ar operacijas, stebėti informacijos prieinamumą, imtis įšaldymo veiksmų ir uždrausti sandorius su asmenimis ar subjektais, keliančiais PPTF įtarimų, nustatyti, ar sandorio šalys yra susijusios su tarptautinėmis taikomomis sankcijomis.

Be kita ko, reikėtų atkreipti dėmesį, kad *travel rule* reikalavimas jau taikomas arba planuojamas taikyti artimiausioje ateityje Japonijoje, Singapūre, Pietų Korėjoje, Malaizijoje, Indonezijoje, Filipinuose, Taivane, Honkonge, Tailande, Šveicarijoje, Jungtinėse Amerikos Valstijose, Kanadoje, Didžiojoje Britanijoje, Pietų Afrikoje¹², Vokietijoje¹³, Estijoje¹⁴, o pereinamasis laikotarpis pasiruošti reikalavimų įgyvendinimui nustatytas nebūtinai labai ilgas, pvz., Japonijoje, Pietų Korėjoje – vieni metai.

Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, ir siekdamas įgyvendinti tarptautines rekomendacijas, stiprinti PPTF prevencijos sistemą Lietuvoje bei tinkamai valdyti PPTF ir tarptautinių sankcijų rizikas VASP sektoriuje, Lietuvos bankas nepritaria po 2022 m. gegužės 31 d. LRV vykusio tarpinstitucinio pasitarimo atliktiems Įstatymo projekto pakeitimams.

¹² [FATF Travel Rule 2022: A Guide to Global State of Implementation - Sygna](#)

¹³ [Bundesgesetzblatt \(bgbl.de\)](#)

¹⁴ [Money Laundering and Terrorist Financing Prevention Act–Riigi Teataja](#)